

W JĘZYKU JAK W DOMU

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi zdającego mogą przybierać **różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę, należy stosować punktację z modelu.**

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów.

Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Punkty	
		maks.	częstk.
1.	Istotą poprawnej odpowiedzi jest wskazanie na niepowtarzalność osoby Barańczaka. (np.: Nikt nie byłby w stanie wymyślić człowieka tak licznych talentów, profesji i zasług jak Stanisław Barańczak.)	1	0
2.	Trzy spośród następujących: pryncypialny krytyk literacki, pomysłowy tłumacz, przezabawny parodysta, przenikliwy eseista, człowiek o ujmującej powierzchowności i gołęmbim sercu.	1	0
3.	Paradoks polega na tym, że tak doskonale włada polszczyzną artysta od ćwierć wieku mieszkający poza krajem (nie ma dostępu do „żywej mowy”). („Krajanie języka”, aby przywrócić go do życia.)	1	0
4.	Przywołując postaci Białoszewskiego i Miłosza, (reprezentujących dwa krańcowe bieguny polszczyzny – potoczność i hieratyczność) autor dostrzega, że u Barańczaka stopiły się one w jedną, harmonijną całość. (Stanowią punkty odniesienia dla twórczości Barańczaka.)	1	0
5.	Połączenie metafizyki z humorem. (Umiejętność mówienia o sprawach ważnych i trudnych bez patosu).	1	0
6.	Humanista to ktoś, kto czuwa nad językiem, (np.: opiekuje się nim, strzeże jego poziomu i jakości, broni przed głupotą i tymi, którzy chcą go wykorzystać do niecných celów).	1	0
7.	C	1	0
8.	Podkreśla wielość talentów i zasług poety (np.: dopełnia, hiperbolizuje jego postać).	1	0
9.	Najważniejszą zasługą Barańczaka jest ciągle poszerzanie możliwości polszczyzny. Język jego twórczości przenika do języka, którym się posługujemy.	2	1
razem		10	

Temat 1. **Jak opisać muzykę? Dokonaj analizy porównawczej fragmentów powieści *Chłopi* Władysława Reymonta i *Cudzoziemka* Marii Kuncewiczowej; zwróć uwagę na sposoby ujęcia motywu muzyki i jego funkcje w utworach.**

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

		Punktacja
<i>Chłopi</i>		
1.	Wstępne rozpoznanie fragmentu, np.:	0-1
	a. sytuacja: wesele Boryny i Jagny,	
	b. bohater indywidualny i bohater zbiorowy (goście tańczący na weselu),	
	c. narrator: trzecioosobowy obserwator,	
2.	Muzyka, np.:	0-3
	a. ludowa,	
	b. grana przez wiejską kapekę,	
	c. głośna, bardzo dynamiczna,	
	d. emocjonalna, pełna radości życia (porywa do tańca),	
	e. dająca poczucie związku z naturą.	
3.	Sposoby ujęcia motywu muzyki, np.:	0-3
	a. punkt widzenia słuchacza i widza,	
	b. ukazana przez obraz tańczących i śpiewających,	
	c. tańczący stają się całością, w której znikają pojedyncze osoby,	
	d. tańce są zabarwione erotyzmem,	
	e. tańczący stają się żywiołem przypominającym naturę,	
	f. plastyczność, wielobarwność obrazu (elementy impresjonizmu).	
4.	Językowe środki wyrazu, np.:	0-3
	a. bogactwo i różnorodność środków – podkreślenie żywiołowości,	
	b. elementy stylizacji gwarowej,	
	c. liczne metafory i metaforyczne epitety określające cechy tańców,	
	d. hiperbolizacja – podkreślenie związku świata i natury,	
	e. synestezja – łączenie zmysłowego postrzegania elementów tańca,	
	f. porównania melodii do krajobrazów, zjawisk pogody, ludzi itp.,	
	g. wielość czasowników nazywających ruch,	
	h. wykrzyknienia (dynamizacja wypowiedzi),	
	i. wyrazy dźwiękonaśladowcze, instrumentacja głoskowa (umuzycznienie tekstu)	
	j. składnia nadająca tekstowi muzyczność,	
	k. np.: paralelizmy składniowe, rytmizacja, wyliczenia, bardzo długie zdania.	
5.	Funkcje motywu muzyki, np.:	0-2
	a. charakterystyka bohatera zbiorowego (przedstawienie natury chłopów),	
	b. przedstawienie zbiorowych emocji,	
	c. podkreślenie witalności, siły chłopów,	
	d. ilustracja obyczajowości środowiska.	
<i>Cudzoziemka</i>		
6.	Wstępne rozpoznanie fragmentu, np.:	0-1
	a. szczególnie dramatyczna noc w małżeństwie Róży i Adama,	
	b. bohater indywidualny (Róża),	
	c. narrator: trzecioosobowy, ale ukazujący świat z subiektywnego punktu widzenia Róży,	
7.	Muzyka, np.:	0-3
	a. poważna (koncert Brahmsa),	
	b. częściowo wyobrażona przez Różę, częściowo grana przez nią dla siebie samej,	

- c. sprowokowana światłem księżycą (zainspirowana naturą),
d. cicha (jeden instrument) lub bezgłośna (wyobrażona orkiestra),
e. jest przeżyciem niemal mistycznym (daje poczucie niezależności od praw fizyki),
f. prowadzi do wewnętrznej harmonii, zawiera w sobie i łączy wszystkie uczucia,
g. jednoczy ze światem.
- 8. Sposoby ujęcia motywu muzyki, np.:** **0-3**
- b. punkt widzenia wykonawcy,
c. ukazana przez wewnętrzne przeżycia Róży,
d. fizyczne reakcje ciała (krople potu, przyspieszone bicie serca itp.) jako wyraz emocji związanych z grą,
e. kontrast między statycznością sceny a gwałtownością emocji bohaterki,
f. kontrast między harmonią muzyki a chaosem ciszy.
- 9. Językowe środki wyrazu, np.:** **0-3**
- b. oszczędny język w opisach zachowań Róży,
c. mowa pozornie zależna,
d. metaforyczność opisów muzyki,
e. synestezja – połączenie różnorodności wrażeń zmysłowych wywołanych muzyką,
f. instrumentacja głoskowa, onomatopeje,
g. wielość czasowników nazywających ruch dźwięków,
h. nazwy i opisy instrumentów jako ekwiwalent ich brzmienia (metonimia),
i. terminologia muzyczna.
- 10. Funkcje motywu muzyki, np.:** **0-1**
- b. tworzenie portretu psychologicznego Róży,
c. prezentacja pragnień i ambicji bohaterki,
d. wyjaśnienie dręczącego Różę poczucia niespełnienia.
- 11. Podsumowanie:** **0-3**
- pełne** (np.: dostrzeżenie różnic i podobieństw w ujęciach motywu muzyki, zauważenie związku między sposobami ujęcia a funkcjami motywu), **(3)**
- niepełne** (np.: dostrzeżenie różnic i podobieństw w ujęciach i funkcjach motywu muzyki), **(2)**
- próba podsumowania** (np.: dostrzeżenie różnic lub podobieństw w ujęciach i funkcjach motywu muzyki). **(1)**

Temat 2. **Analizując i interpretując wiersze *W Weronie* Cypriana Kamila Norwida i *Kochankowie z ulicy Kamiennej* Agnieszki Osieckiej, porównaj kreacje świata przedstawionego w obu tekstach.**

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

	Punktacja
1. Zasada zestawienia tekstów, np.:	0-1
a. nawiązania do dramatu Szekspira (<i>Werona</i>, domy Kapuletich i Montekich, imiona bohaterów), b. podejmowanie motywu szekspirowskiego w różnych epokach literackich, c. obecność motywu nieszczęśliwych kochanków w różnych formach liryki.	
<i>W Weronie</i>	
2. Określenie podmiotu mówiącego i typu liryki	0-1
a. podmiot ukryty za światem przedstawionym, b. opowiadacz – narrator liryczny (podmiot liryczny zorientowany narracyjnie), zachowuje dystans i powściągliwość, c. liryka pośrednia (refleksyjno – filozoficzna).	
3. Obraz świata przedstawionego, np.:	0-5
a. konkretyzacja miejsca w tytule wiersza, b. przeciwstawienie rozumu i uczucia, c. spokój i harmonia natury (łagodne oko błękitu), d. romantyczny charakter przyrody (współczuje nieszczęśliwym kochankom, zrzuca gwiazdę), e. kosmiczny wymiar natury (planeta), f. przemijanie wytworów kultury, g. niezrozumienie dla kochanków ze strony ludzi, h. uniwersalność, niezmienność uczuć, namiętności ludzkich, i. przeciwstawne sposoby rozumienia świata - „emocjonalny” (cudzysłów dodany po recenzji) charakter natury i racjonalna postawa ludzi, j. dystans między czasem wypowiedzi a czasem wydarzeń.	
4. Ukształtowanie wypowiedzi poetyckiej, np.:	0-4
a. aluzja literacka podstawą kreacji świata, b. symbolika (np.: grobu, gwiazdy, łyzy), c. animizacja i personifikacja przyrody, d. kontrasty (poruszone gromem – łagodne, gruzy grodów, łyzy – kamienie) e. epitety o charakterze neutralnym, f. przemilczenia, g. ironia (epitet uczenie, wykrzyknienie), h. cztery tercynowe strofy (charakterystyczne dla refleksyjnej poezji włoskiej), i. regularność w budowie (regularna średniówka, układ rymów, wiersz sylabotoniczny) jako próba porządkowania świata.	
<i>Kochankowie z ulicy Kamiennej</i>	
5. Określenie podmiotu mówiącego i typu liryki, np.:	0-1
a. podmiot ukryty za światem przedstawionym, b. podmiot – narrator, opisuje mieszkańców ulicy Kamiennej, c. relacjonuje i ocenia świat i bohaterów, d. liryka pośrednia (opisowo – refleksyjna).	
6. Obraz świata przedstawionego, np.:	0-5
a. konkretne umiejscowienie bohaterów (tytuł wiersza), b. zderzenie codzienności życia kochanków z marzeniami o lepszym świecie,	

- c. zwykłość bohaterów – współczesnych kochanków,
  - d. tęsknota za prawdziwą, romantyczną miłością,
  - e. brud i zło życia bohaterów (brzydki, głodni, biedni),
  - f. niemoc wyrwania się ze środowiska (powrót na Kamienną),
  - g. niemożność odmiany losu (determinizm),
  - h. Romeo i Julia jako symbole postaw,
  - i. zderzenie wzniosłości z szarą rzeczywistością,
  - j. krytyczna ocena rzeczywistości, która krzywdzi człowieka,
  - k. przestrzeń sugerująca negatywne skojarzenia.
- 7. Ukształtowanie wypowiedzi poetyckiej, np.:** **0–4**
- a. słownictwo potoczne,
  - b. powtórzenia eksponujące bohaterów,
  - c. anafora podkreślająca dążenia bohaterów,
  - d. dynamizująca funkcja czasowników,
  - e. epitety wartościujące,
  - f. metafora miłości (*amor szmaciany płynie ulicą*),
  - g. kontrasty (np.: pochodnie – ciemność, *Chcemy Romea – wrzeszczą.../My chcemy Julii – drą się*),
  - h. zamknięta budowa wiersza (symbolika koła),
  - i. połączenie wiersza sylabicznego (przechodzącego w wiersz toniczny) z konwencjonalną balladą (paralelizm kompozycyjny, refren, regularny układ rymów),
  - j. czas terażniejszy i forma niedokonana czasowników wskazują, że wszystko dzieje się „tu i teraz”.
- 8. Wykorzystanie kontekstu szekspirowskiego, np.:** **0-2**
- 9. Podsumowanie** **0–3**
- pełne**, np.: dostrzeżenie różnic w kreacji świata u Norwida i Osieckiej; wskazanie na zależność między kreacjami świata i ukształtowaniem (3)
- częściowe**, np.: dostrzeżenie różnic i/lub podobieństw w kreacji świata u Norwida i Osieckiej; (2)
- próba podsumowania**, np.: dostrzeżenie różnicy i/lub podobieństwa w kreacji świata wierszy Norwida i Osieckiej. (1)

KOMPOZYCJA (maksymalnie 2 punkty)

- Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.*
- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 2
  - uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 1
- Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

III. STYL (maksymalnie 2 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 2
  - zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. 1
- Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

IV. JĘZYK (maksymalnie 8 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja, 8
  - język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 6
  - język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia, 4
  - język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, 2
  - język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. 1
- Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), 2
  - poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. 1
- Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0-4